

Krigstidens efterslett .

111200

Diskusjonen om dødsstraff fornylig har naturlig nok berørt forholdene under og etter siste krig ute og hjemme. Paa den hjemlige arena har det ligget nær aa hente argumenter for dødsstraf fra okkupasjonstiden, hvor det nok paa begge sider foregik ting, som skulde kunne kvalifisere for slik straff.

Og her gjør sig gjeldende misforstaaelser, som kanskje ikke mange er opmerksomme paa og som er av en slik art, at de sterkt og unødig bidrar til aa opprettholde det skisma i befolkningen, som krigen medførte. Det gjelder bl.a. den gjengse antagelse at N.S. var ^{representant} ~~representant~~ for tyske interesser, og det i den grad at medlemmene lot sig benytte som spioner og angivere, og derfor ogsaa var hjemfalne til dødsstraff.

Saa utbredt er denne antagelse - bestyrket gjennom avisinnlegg i mange aar - at om man idag spør folk hva de har imot N.S., svarer saagodt som samtlige: "De var torturister og angivere". - Annet vet de ikke om hele bevegelsen og mener heller ikke, det er nødvendig. En debattant i gaarsdagens ordsifte hevdet endog, at de som var "forrædere" (NS?), var skyld i at mange fler^{re} enn nødvendig ble drept eller pint ihjel. En annen skriver: "Uten hjelp av norske nazister ville tyskerne ikke kunnet rulle opp saa meget av motstandsbevegelsen, som de gjorde".

Nu er saken imidlertid den, at tyskerne selvsagt vanskelig kunne bruke NS-folk i sit "Abwehr" eller annen spiontjeneste og etter eget sigende heller ikke gjorde det paa noen faa, velkjente og for det meste likviderte unntagelser nær. (De^{ne} kjente Rinnan var forøvrig ikke NS). Derimot brukte tyskerne folk utenfor NS og hadde, da freden kom, angivelig flere tusen slike betalte agenter, men brente kartoteket paa Victoria Terrasse. (Bekreftet av tyskerne under kapitulasjonen og publisert i norske presse hvor siden uimotsagt).

Hvis dette ikke hadde vært slik, og NS-folk virkelig hadde drevet med spionasje og/tortur under krigen, ville de nok blitt avslørt ved den granskning like til skinnet, som de var utsat for etterpaa - og sikkert skutt allesammen. Det ville blitt noen tusen i tillegg til de ca 35 dødsdømte som rettsoppgjøret har ansvaret for fra før. ~~Av~~.

Kanskje anderledes lett ble det som kjent tatt paa "gode nordmenn"s ugjerninger under krigen. De berygtede "feltmann-morderne", som drepte og plyndret det jødiske egeter, de skulle lose over til Sverige - og den like beryktede "Gulosten", som skjøt to tyske krigsfanger fordi de ikke kunne skaffe ham brennevin - ble allesammen blankt frifunnet i norsk rett etterpaa. De var jo trods alt "gode nordmenn".

Og like pent ville nok de andre gode nordmenn blitt behandlet, om de var blit funnet i det tyske spionkartotek. Men kartoteket tier som nevnt. Og disse "gode nordmenn" har etterpaa kunnet gaa frit iblant os og er naturligvis like store NS-etere som andre med større og mindre svin paa skogen i okkupasjonsaarene har vist sig mangen gang aa være. Men uten dissas hjelp ville tyskerne kanskje ikke kunnet rumle opp saa meget av motstandsbevegelsen som de gjorde, skjønt de var flinke nok selv.

Man kan forstaa at rettsindige NS-folk, som utvilsomt den største delen av dem var, ikke kan finne sig i aa bli betraktet som skurker av værste sort - hva man vel trykt kan betegne torturister og angivere som. De vil nok ogsaa ha sig frabedt aa bli beskyldt for aa være tilhengere av diktatur for diktaturets skyld, og aa ville gaa tyskernes erinder i ett og alt.

Skal de to grupper innen det norske folk noen gang komme paa talefot, maa misforstaaelser av denne art oppklares.. Samarbeidet med tyskerne bestod saavidt vites for det store flertal av NS' vedkommende - som for den besindige del av det tyske folk i deres okkuperte land etter krigen (Adenauer-tiden) - i aa gjøre det beste ut av situasjonen for land og folk. "Gi avkald paa vaar frihet(en stund) for aa vinne den"(Goethe). fremdeles

Hvis det virkelig er dem, som/a tout prix vil NS til livs, maatte det vel kunne finnes andet aa peke paa end disse grove og i høieste grad ~~sa~~ saarende og under henvisning til ovenstaaende altsaa misvisende beskyldninger.

Vil man derimot advare mot gjentakelse av befolkningens adferd som helhet i okkupasjonsaarene, bør vel ogsaa taes med slikt som de bergsmelige "tyskerarbeidere" ("gode nordmenn" som for god betaling frivillig hjalp tyskerne med flyplasser til aa bombe andre gode nordmenn fra like-

som ogsaa de kjente sabotasjehandlinger med skade paa liv og eiendom og direkte mord i "Hjemmefronten"s regi (av Scharffenberg betegnet som mer til skade enn gavn for det norske folk) og som medførte tyske represalier med de grusomme og inhumane følger det fik, bl.a medytterligere tap av menneskeliv.

- Det synes nu paakrevet med en mer aapen diskusjon om disse s
spørsmaal enn det hittil har vært mulig aa faa, kanskje ikke minst p.g.
parolen
av ~~Åpne~~ om "ro omkring rettsoppgjøret".

Oslo.

Th. Østrem.